

İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.'NİN TÜRKİYE ÜRÜN İHTİSAS BORSASI A.Ş. ELÜS PİYASASI'NDA YÜRÜTECEĞİ MERKEZİ TAKAS HİZMETİ VE BU HİZMETE İLİŞKİN ESASLAR YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönergenin amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin, Türkiye Ürün İhtisas Borsası ELÜS Piyasası'nda vereceği takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetine ilişkin esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönerge, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin Türkiye Ürün İhtisas Borsası ELÜS Piyasası'nda vereceği takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetine ilişkin üyelik, takas, teminat, temerrüt, disiplin, gelir ve diğer konulara ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 77 nci maddesi, 30/5/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik, 18/7/2013 tarihli ve 28711 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği, 10/8/2017 tarih ve 30150 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ürün İhtisas Borsasının Kuruluş, Faaliyet, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ve 20/4/2019 tarih ve 30751 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'e dayanılarak düzenlenmiştir.

Tanım ve kısaltmalar

MADDE 4- (1) Bu Yönergede geçen;

- Borsa:** Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.'yi,
- Borsa Üyelik Teminatı:** ÜPAKlardan, Borsa'ya karşı verebilecekleri zararlar ile aidat, komisyon ve diğer yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemesi halinde kullanılmak üzere alınan teminatı,
- Elektronik Kayıt Kuruluşu/ EKK:** Elektronik ürün senetlerinin sistem üzerinde kayden oluşturulmasını sağlamak, bu senetlere bağlı tüm hak ve yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibarıyla kayden izlemekle yükümlü Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi'ni,
- Elektronik Ürün Senedi (ELÜS):** Lisanslı depo işletmesince Elektronik Kayıt Kurallarına uygun olarak EKK sistemi üzerinden oluşturulan elektronik kayıt,
- Elektronik Teminat Mektubu (E-Teminat Mektubu):** TÜRİB tarafından belirlenen standartlara ve kurallara uygun olarak güvenli elektronik imza ile elektronik ortamda oluşturulan ve Takasbank'a elektronik ortamda iletilen TÜRİB adına verilen bankalar tarafından düzenlenmiş teminat mektubunu,

- e) **Garanti Fonu:** Ürün İhtisas Borsasının Kuruluş, Faaliyet, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te düzenlenen Garanti Fonunu,
- f) **Genel Müdür:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürü'nü,
- g) **Lisanslı Depo:** Tarım ürünlerinin depolanmasıyla iştigal eden ve 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında lisans belgesine sahip, Borsa ile sözleşme imzalamış lisanslı depo işletmelerini,
- ğ) **Merkezi Takas Yönetmeliği:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği'ni,
- h) **Pozisyon:** Piyasa'da gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan takas borç ve alacaklarını,
- ı) **Prosedür:** Yönergede belirlenen kural ve esaslar çerçevesinde işleyiş ve uygulamalara ilişkin usulleri içeren ve Genel Müdür tarafından onaylanan uygulama esaslarını,
- i) **Sistem:** Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerin takas, risk, teminat ve temerrüt yönetiminin yapıldığı Takasbank sistemini,
- j) **Takas:** TEP'te gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan yükümlülüklerin, belirlenen süre ve şartlarda, takas merkezi üyesi kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi suretiyle takas merkezi tarafından işlemin tarafları arasında fon ve/veya varlıkların aktarımını sağlayan süreçlerin tamamını,
- k) **Takasbank:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketini,
- l) **Takas merkezi:** TÜRİB Yönetim Kurulu tarafından takas merkezi olarak görevlendirilen İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'yi,
- m) **Takas Üyesi/Üye:** Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerin takasını yerine getiren ÜPAK veya işlemlerin takasını gerçekleştirmek üzere Borsa mevzuatı çerçevesinde ÜPAKlara takas ve saklama hizmeti vermesi için izin verilen ve Takasbank tarafından Prosedür kapsamında Takasbank Takas Üyelik şartlarını yerine getiren Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (v) bendinde tanımlanan yatırım kuruluşlarını,
- n) **Tazmin Fonu:** Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonunu,
- o) **Teminat:** Takas üyesinden, piyasa işlemlerinden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla alınan işlem teminatı ile işlemlerden doğan Borsa komisyon ve ücretler ile diğer yükümlülük eksikliklerinin karşılanması amacıyla alınan komisyon teminatlarını,
- ö) **Ürün Piyasası Aracı Kurumu (ÜPAK):** Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından faaliyet izni verilen ve Borsa üyeliğine kabul edilen ürün piyasası aracı kurumunu,
- p) **Takasbank Üyelik Teminatı:** Takas üyelerinden, Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerin zamanında yerine getirmemesi halinde kullanılmak üzere alınan teminatı,
- r) **TEP/Piyasa:** TÜRİB ELÜS Piyasasını,
- s) **Yönerge:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş. ELÜS Piyasası'nda Yürüteceği Merkezi Takas Hizmeti ve Bu hizmete İlişkin Esaslar hakkında işbu Yönerge'yi,

ş) **Yönetim Kurulu:** Takasbank Yönetim Kurulu'nu,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Üyeliğe İlişkin Esaslar

Üyelik

MADDE 5- (1) Bu Yönerge'nin 6 ncı maddesinde belirlenen şartları sağlayan ÜPAKlar ile işlemlerin takasını gerçekleştirmek üzere Borsa mevzuatı çerçevesinde ÜPAKlara takas ve saklama hizmeti vermesi hususunda Borsa tarafından izin verilen kuruluşlar, bu Yönerge kapsamında Piyasa'da takas üyesi olarak Takasbank'a üye olabilirler.

Üyelik şartları

MADDE 6 - (1) Piyasa'ya yönelik takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmetlerini almak için 5 inci maddede belirtilen kuruluşlarca aşağıdaki üyelik şartlarının yerine getirilmiş olması gerekir:

- Borsa tarafından ÜPAKlara takas ve saklama hizmeti vermesi hususunda yetkilendirildiğine dair yazının sunulmuş olması,
- İçeriği Takasbank tarafından belirlenen Piyasa takas üyeliği sözleşmesinin ve sözleşme öncesi bilgi formunun imzalanarak ibraz edilmiş olması,
- Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla, Takasbank tarafından belirlenerek üyelere duyurulan teknik altyapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması,
- Takasbank tarafından belirlenen hesapların açılması,
- Takasbank tarafından talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin sunulmuş olması.

Üyelerin faaliyete geçişi

MADDE 7- (1) Üyelik için başvuracak kuruluşların, Yönerge'de üyelik için aranan şartların yerine getirildiğini tevsik eden bilgi ve belgeler ile Takasbank'a müracaatta bulunması ve Merkezi Takas Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde belirtilen bilgi ve belgeler ile üyelik sözleşmesi ve sözleşme öncesi bilgi formunu Takasbank'a göndermeleri gerekmektedir.

(2) Takasbank yapılan başvuruları 6 ncı maddede aranan şartların yerine getirilip getirilmediği açısından değerlendirir. Üyelik başvurusu kabul edilen kuruluşun Takasbank nezdinde faaliyetlerine başlayabilmesi için üyelik başvurusunun uygun görüldüğünün tebliğini takiben, üyelik ücreti ve üyelik teminatını yatırmış olması ve Takasbank sistemi üzerinde üye adına işlem yapacak olan personeli yetkilendirmesi gerekir.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 8 - (1) Üyenin aşağıda sayılan hususlara uyması zorunludur:

- a) Bu Yönerge ve ilgili diğer mevzuatla, verilen hizmete ilişkin olarak belirlenen tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,
 - b) Müşterilerine ve diğer üyelere karşı iyi niyet ve dürüstlük ilkelerine uygun davranmak,
 - c) Takasbank tarafından belirlenen sistem sürelerine uymak,
 - ç) Takasbank tarafından talep edilen ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek,
 - d) Bu Yönerge kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak Takasbank tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank yetkililerince yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak,
 - e) Takasbank'ın yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen süreler içerisinde uyum sağlamak ve testlere iştirak etmek,
 - f) Bu Yönerge kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz olarak yerine getirmek.
- (2) Herhangi bir üyenin, yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getiremeyeceğini öngörmesi halinde, durumu sebeplerini de içeren tüm tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Borsa'ya ve Takasbank'a bildirmesi zorunludur. Söz konusu bildirim, Takasbank'ın Yönerge'de belirlenen tedbirleri almasına engel teşkil etmez.
- (3) Üyeler Yönerge kapsamında düzenlenen faaliyetler çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu işlemlere ilişkin tüm yükümlülüklerin ifası ile çalışanlarının görevleri çerçevesinde yaptıkları işlerden sorumludur.
- (4) Üyeler işlemlerini yetkilendirdiği personel adına tahsis edilen kullanıcı kodu ve şifreleri kullanarak uzaktan erişim yoluyla gerçekleştirirler. Tahsis edilen şifre kullanılarak sistemde yapılan işlemler ile şifrenin yetkisiz kişilerce kullanımından doğan sorumluluk üyeye aittir.
- (5) Sisteme erişimin mümkün olmadığı durumlarda işlemler üyeyi temsil yetkisi bulunan kişilerce verilecek yazılı talimatlar çerçevesinde Takasbank tarafından gerçekleştirilebilir.

Üyelerin faaliyetlerinin kısıtlanması

MADDE 9 – (1) Üyelerin bu Yönerge kapsamındaki faaliyetleri, aşağıdaki durumlarda Takasbank tarafından kısıtlanabilir.

- a) Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 13 üncü maddesi uyarınca hizmet verilen Piyasa faaliyetlerinin sınırlandırılması veya geçici olarak durdurulması,
- b) Yönerge, Prosedür ve üyelik sözleşmesinde belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi,
- c) Üye ile ilgili; protesto, haciz, ihtiyati tedbir gibi olumsuzluklar tespit edilmesi, faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması, ilgili faaliyet izninin kaldırılması, herhangi bir nedenle Piyasada işlem gören varlıklar ile ilgili işlem yapmasının yasaklanması, haklarında tedrici tasfiye ya da iflas kararı verilmiş olması,

- ç) ÜPAKların Borsa üyeliğinin askıya alınması veya iptali hali ile takas hizmeti sunulması hususunda Borsa tarafından verilmiş olan yetkinin kaldırıldığıın Borsa tarafından bildirilmesi.
- (2) Bu maddede yazılı durumlardan birinin ortaya çıkması halinde Takasbank, Üyenin mevcut pozisyonlarının Yönerge'nin 20 nci madde hükümleri çerçevesinde kısmen veya tamamen tasfiye edilmesini kararlaştırabilir.
- (3) Üyenin faaliyetlerinin bu maddede yer alan hususlar nedeniyle kısıtlanması halinde durum, Borsa'ya ivedilikle bildirilir.

Üyeliğin sona ermesi

MADDE 10- (1) Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 13 üncü maddesinin ilgili hükümleri doğrultusunda üyelik sona erdirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Takas Esasları

Takasbank'ın sorumluluğu

MADDE 11 - (1) Takasbank, takas, risk, teminat ve temerrüt yönetimi hizmeti ile ilgili olarak bu Yönerge ile üstlendiği yükümlülükler dışında üyelerin Borsa'ya ve diğer üyelere karşı yükümlülüklerinden dolayı sorumlu değildir.

Takasa ilişkin genel esaslar

MADDE 12 – (1) Takas işlemleri, Takasbank sistemi üzerinden gerçekleştirilir.

(2) Üyeler Takasbank'ın sağladığı alt yapı ile Takasbank sistemine erişerek işlemlerini gerçekleştirirler. Üyeler ile Takasbank arasında oluşturulacak sistemsel mesajlaşmaya ilişkin özellikler ve mesaj içerikleri Takasbank tarafından belirlenerek Üyelere duyurulur.

(3) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri Takasbank tarafından belirlenen hesaplar üzerinden hesaben sonuçlandırılır.

(4) İşlemlerin takas tarihinde ve süresi içerisinde tamamlanacağı hususunda Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz. Takas işlemlerinin süresi içerisinde tamamlanması borçlu üyelerin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi koşuluna bağlıdır.

(5) Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlere ilişkin yükümlülükler takas tarihinde, ilgili takas hesapları kullanılarak yerine getirilir. Takas hesaplarına ilişkin hususlar Prosedür'de düzenlenir.

(6) Merkezi Takas Yönetmeliği ve bu Yönerge çerçevesinde yapılacak tüm iş ve işlemlerde, işlemlerin Üyelerin müşterilerine ait olup olmadığına bakılmaksızın, Takasbank tarafından sadece ilgili Üye muhatap alınır.

- (7) Takas işlemlerinde teslim karşılığı ödeme prensibi uygulanır. Takas yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelerin takas alacakları ödenmez.
- (8) Borsa tarafından bildirilen alım satım sözleşmeleri ve sözleşmelerdeki takas türü esas alınarak, Takas Üyesi ve ELÜS bazında çok taraflı netleştirme ile net takas ya da sözleşme bazında takas baz alınarak birebir sözleşme bazında takas yapılır.
- (9) Net takasta Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerde net borç veya alacak tutarının hesaplanmasında ELÜS ve işlem para birimi bazında çok taraflı netleştirme yönteminin uygulanması esastır. Netleştirme sonucunda oluşan net ELÜS borç veya alacakları karşılığında nakit alacak veya borçlar oluşturulur.
- (10) Borsanın tercihi doğrultusunda, piyasada gerçekleştirilen işlemler netleştirme işlemi yapılmadan iki üye arasında sözleşme bazında takasa konu olabilir. Sözleşme bazında takas uygulamasına ilişkin esaslar Prosedür'de belirlenir.
- (11) Takas borçlarının üyeler tarafından kapatılması esastır. Buna ilişkin uygulama esasları Prosedür'de belirlenir.
- (12) Alacak dağıtım işlemleri dağıtım sırasındaki takas havuz bakiyesi ve üyelerin kalan yükümlülükleri dikkate alınarak otomatik olarak yapılır.
- (13) Takas, Takasbank tarafından belirlenen aralıklarda en fazla miktarda kaydın takasını yapacak şekilde toplu olarak sonuçlandırılır.
- (14) Net takas yönteminde, yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılabilir.
- (15) Sözleşme bazında takas yönteminde kısmi borç kapama yapılamaz.
- (16) Borsa tarafından bildirilen tazmin fonu payı, Borsa hizmet ve tescil ücreti, lisanslı depo depolama ve fire ücreti ile Borsa tarafından belirlenen diğer ücretler Piyasa takas alacaklarından ve/veya üyelerin ilgili hesaplarından tahsil edilir ve ilgili kurumun Takasbank nezdindeki hesabına transfer edilir.

Takas tarihi ve süreler

MADDE 13 - (1) Takas tarihi ve süreleri, Borsa'nın görüşü alınarak Prosedür'de belirlenir. Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

Para birimi

MADDE 14 - (1) Takas işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Risk ve Teminat Yönetimi Esasları

Risk yönetimi

MADDE 15 - (1) Piyasa’da risk yönetimi Borsa’nın da görüşü alınarak oluşturulan esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından yapılır. Risk yönetimine ilişkin kurallar Prosedür’de belirlenir.

(2) Üyelerin Takasbank nezdinde açtıkları portföy ve müşteri hesaplarında yer alan takas pozisyonları, garanti fonu katkı payları ile teminatlar Takasbank tarafından asgari olarak her iş günü sonu itibarıyla güncelleme işlemine tabi tutulur.

(3) Yapılan güncelleme işlemi sonucu teminatı yetersiz olan hesaplar için teminat tamamlama çağrısı yapılır. Teminat tamamlama çağrıları, Takasbank tarafından sağlanan üye ekranları ve/veya raporlama yoluyla yapılır. Teminat tamamlama çağrısının Sistem aracılığı ile gönderilmesi durumunda, başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın üyenin çağrıyı aldığı kabul edilir. Üyenin sorumluluğu, Takasbank tarafından yapılan teminat tamamlama çağrısının üyeye ulaştığı anda başlar.

Borsa Üyelik teminatı

MADDE 16 – (1) Borsa üyeliği için ÜPAK’lardan üyelik teminatı alınır. Borsa Üyelik teminatı tutarı Borsa tarafından belirlenir ve ÜPAK’ın Takasbank nezdindeki ilgili teminat hesabına Türk Lirası olarak yatırılır.

İşlem ve komisyon teminatına ilişkin esaslar

MADDE 17 – (1) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerden kaynaklanan risklerin karşılanması amacıyla üyelerden işlem teminatı talep edilir. İşlem teminatının hesaplanmasında kullanılacak parametrelerinin belirlenmesinde güven düzeyi % 99’dan, elde tutma süresi ise 2 günden az olmamak üzere Prosedür’de belirlenecek güven düzeyleri ve elde tutma süreleri kullanılır.

(2) İşlem teminatı gereksinimlerinin hesaplanmasında portföy bazlı teminatlandırma yöntemi kullanılır. Teminatlandırma yöntemi ile teminat türlerine ilişkin usul ve esaslar Prosedür’de açıklanır.

(3) Teminat olarak kabul edilebilecek varlıklara ilişkin yatırma, çekme ve değiştirme usul ve esasları ile bunlara ilişkin süreler Prosedür’de belirlenir.

(4) İşlemlerden doğan Borsa komisyon ve ücretler ile diğer yükümlülüklerin karşılanmaması riskinin yönetimi için üyelerden komisyon teminatı tesis etmesi istenebilir. Bu teminata ilişkin usul ve esasları Prosedür’de belirlenir.

Teminat değerlendirme katsayıları

MADDE 18- (1) Teminatlara uygulanacak, kesinti oranlarını yansıtan, değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında Takasbank tarafından uygun görülen parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler kullanılır. Teminat değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınır.

(2) Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,50'den, kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş gününden az olamaz. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır. Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için değerlendirme katsayıları, benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenir.

(3) Teminat olarak yatırılacak kıymetlerin teminat değerlerinin hesaplanmasında kullanılacak kesinti oranlarını yansıtan değerlendirme katsayıları Prosedür'de açıklanır.

Teminat olarak kabul edilecek varlıklar ve kompozisyon limitleri

MADDE 19- (1) Üyeler tarafından, teminat yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla aşağıdaki varlıklar kullanılabilir.

- Nakit Türk Lirası (TL)
- Döviz (USD, EUR, GBP)
- Elektronik Teminat Mektubu (TL)

(2) Teminat değerlendirme sürecine ilişkin uygulama esasları Prosedür'de belirlenir.

(3) Teminat olarak kabul edilen varlıkların güncel piyasa fiyatları ile değerlendirilmelerini teminen Takasbank tarafından belirlenen fiyatlar kullanılır. Teminat değerlerinin belirlenmesine ilişkin uygulama esasları Prosedür'de açıklanır.

Teminatların kullanımı

MADDE 20- (1) Teminatlar, Üyenin takas işlemleri nedeniyle diğer üyelere, Borsa'ya, tazmin fonuna ve lisanslı depoya olan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde Borsanın belirleyeceği sıraya göre kullanılır.

(2) Üyenin temerrüdü nedeniyle ya da ilgili mevzuat veya sözleşme hükümlerinde öngörülen nedenlerle teminatlardan, alacakların karşılanması söz konusu olduğunda Takasbank, herhangi bir ihbar veya ihtarda bulunma, süre verme, adli veya idari merciden izin ya da onay alma, teminatın açık artırma ya da başka bir yol ile nakde çevrilmesi gibi herhangi bir ön şartı yerine getirme yükümlülüğü olmaksızın, teminat konusundan alacakları karşılama veya bu araçların değerini borçlunun yükümlülüklerinden mahsup etme hakkına sahiptir.

(3) Takasbank, yükümlülüklerin yerine getirilmesi şartıyla, teminatları varsa hakları ile birlikte Üye talebi doğrultusunda iade eder.

Nakit teminatların nemalandırılması

MADDE 21 - (1) Üyeler tarafından tesis edilen nakit Türk Lirası teminatları, zorunlu karşılık olarak tesis edilecek kısmı düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden, kredi riski ve likidite koşulları dikkate alınarak, Prosedür’de belirlenen esaslar çerçevesinde Takasbank tarafından mümkün olan en iyi koşullarla nemalandırır. Nemalandırma işlemi, Takasbank limitleri dâhilinde yapılır.

(2) Nemalandırılma sonucu elde edilen brüt nema tutarlarından, vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile Takasbank komisyonu düşülür.

Takasbank Üyelik teminatı

MADDE 22- (1) Takas Üyeleri, Takasbank’a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerin kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkabilecek zararların telafisi amacıyla, Takasbank Yönetim Kurulu tarafından belirlenen üyelik teminatını yatırırlar. Üyelik teminatı Türk Lirası olarak yatırılır.

(2) Üyelerin birinci fıkra kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunda, Takasbank ilgili tutarı üyelik teminatından tahsil eder. Tahsil işleminden sonra Üye, üyelik teminatını 3 iş günü içerisinde birinci fıkrada yer alan tutarlara tamamlar. Eksik tutarın tamamlanmaması halinde, ilgili tutar üyeden re’sen tahsil edilir.

(3) Üyeliğin sona ermesi durumunda, üyenin Takasbank’a olan tüm yükümlülüklerinin tasfiye edilmiş olması şartı ile üyelik teminatı iade edilir.

(4) Üyelik teminatı her yıl yeniden değerlendirilme oranında arttırılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Temerrüt İşlemlerine İlişkin Esaslar

Genel esaslar

MADDE 23- (1) Aşağıdaki durumların varlığı halinde, başkaca bir ihbara gerek kalmaksızın ilgili üyenin temerrüde düştüğü kabul edilir ve temerrüt hükümleri uygulanır :

a) Takasbank tarafından hesaplanan gün sonu teminat tamamlama yükümlülüklerinin, Prosedür’de belirlenen süre içerisinde yerine getirilmemesi.

b) Piyasa ve komisyon takas işlemlerine ilişkin yükümlülüğün Prosedür’de belirlenen saatin sonuna kadar yerine getirilmemesi.

c) Yönergenin 20 nci maddesi kapsamında üyenin yükümlülüklerinin Takasbank tarafından tasfiye edilmesine karar verilmesi.

(2) Temerrüt halinde, Takasbank tarafından üyenin ilgili hesaplarındaki teminatlarını çekmesine temerrüt tutarı gözetilerek izin verilmeyebilir. Takasbank temerrüt büyüklüğünü gözeterek, üyenin hesapları üzerinden ÜPAK’ın emir iletiminin engellenmesini Borsa’dan isteyebilir.

(3) Takasbank tarafından üyeye temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü Prosedür’de belirlenen saate kadar süre verilebilir. Verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin sona

erdirilmemesi halinde, Takasbank tarafından, temerrüt nedeniyle oluşan pozisyon açığını kapatmak ve aynı gün valörlü (T+0) işlem yapılmak üzere Borsa'dan üye adına Piyasa'ya emir iletmesini isteyebilir. Emrin gerçekleştirilebilmesi için takas borcu karşılığı bloke edilen alacaklarının yanı sıra üyenin işlem teminatı kullanılabilir.

(4) Takas, teminat ve garanti fonuna ilişkin yükümlülüklerinin Prosedür'de belirlenen sürelerde yerine getirilmemesi halinde temerrüt faizi uygulanır.

(5) Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 33 üncü maddesi çerçevesinde; tahsil edilen temerrüt cezasına ilişkin mağduriyet ödemesi Prosedür'de belirlenen usul çerçevesinde yerine getirilir.

(6) Temerrüt yönetim süreci ile ELÜS ve nakit temerrütlerine ilişkin hususlar Prosedür'de belirlenir.

(7) Borsa'dan, Takasbank'tan, MKK'dan veya TCMB'den kaynaklı nedenlerle yükümlülüklerin yerine getirilememesi halinde temerrüt hükümleri uygulanmaz.

Temerrüt faizi

MADDE 24- (1) Takas, komisyon veya teminat yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmeyerek temerrüde düşen üyenin, yükümlülüğünü takas günü Prosedür'de belirlenen saat içinde kapatmaması durumunda, temerrüt tutarının, Prosedürde belirlenen katsayılar esas alınarak hesaplanacak tutarı kadar temerrüt faizi uygulanır.

(2) Takas tarihinde belirlenen son saatten sonra ancak aynı gün yerine getirilen yükümlülükler için temerrüt faizi katsayısı farklılaştırılabilir.

(3) Temerrüde düşen Üyeye, temerrüdün kapatılması için süre verilmesi durumunda, temerrüt faizinin hesaplanmasında temerrüde düşme anı dikkate alınır.

(4) Üyenin temerrüde düşmesi durumunda, teminat tamamlama yükümlülüğünün temerrütlü olarak yerine getirildiği günü takip eden iş günü Takasbank Üyeye elektronik ortamda hesaplanan temerrüt faizini bildirir. Temerrüt faizi, yabancı para cinsi yükümlülüklerde de Türk Lirası üzerinden hesaplanır. İlgili yabancı para biriminin Türk Lirası'na çevrilmesinde TCMB tarafından ilan edilen döviz alış kurları kullanılır.

(5) Tahsil edilecek temerrüt tutarına alt sınır uygulanabilir. Uygulandığı durumda, asgari temerrüt tutarı Prosedür'de belirlenir.

(6) Temerrüt matrahına ilişkin alt sınır uygulanabilir. Uygulandığı durumda, asgari temerrüt matrahı Prosedür'de belirlenir.

(7) Borcun kısmen veya tamamen ifa edilememesinden dolayı temerrüt faizini aşan herhangi bir zarar oluşmuşsa, bu zarar temerrüde düşen Üye tarafından tazmin edilir.

(8) Temerrüt faizi, tahakkuk tarihinden itibaren en geç bir iş günü içinde ödenir. Bu süre içerisinde temerrüt faizi ödenmemiş ise, söz konusu tutar Üyenin Takasbank nezdindeki serbest cari hesabından re'sen tahsil edilir. Bu hesapta yeterli miktarda nakit bulunmadığı takdirde Üyenin teminatlarına başvurulur. Takasbank, nezdindeki Üyeye ait tüm varlık, hak ve alacaklar üzerinde takas, mahsup ve hapis hakkına sahiptir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Ücret ve komisyonlar

MADDE 25 - (1) Bu Yönerge kapsamındaki hizmetlere ilişkin ücretler, Borsanın görüşü alınarak Takasbank tarafından belirlenerek üyelere duyurulur.

(2) Ücret işlemin niteliğine göre işlem esnasında veya aylık olarak tahakkuk ettirilir ve üyenin Takasbank nezdindeki hesaplarından tahsil edilir.

(3) Tahakkuk tarihinden itibaren 3 iş günü içerisinde itiraz edilmeyen komisyon tutarı kabul edilmiş sayılır.

(4) Süresi içerisinde ödenmeyen komisyonlar üyelerin serbest cari hesabından re'sen tahsil edilir.

Disiplin hükümleri

MADDE 26 - (1) Bu Yönerge'de belirlenen yükümlülüklerle uymayan Üyeler hakkında Merkezi Takas Yönetmeliği'nin yedinci bölümünde yer alan disiplin hükümleri uygulanır. Bu durum ayrıca Borsa'ya yazılı olarak bildirilir.

Olağanüstü durumlarda alınacak tedbirler

MADDE 27- (1) Takasbank, Piyasa takas işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Söz konusu durumlarda Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 62 inci maddesi uyarınca gerekli tedbirleri almaya yetkilidir. Bu durum ayrıca Borsa'ya yazılı olarak derhal bildirilir.

Yönergede hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak hükümler

MADDE 28 - (1) Bu Yönerge'de hüküm bulunmayan hallerde Merkezi Takas Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 29 - (1) Yönerge yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 30 - (1) Bu Yönerge hükümlerini Yönetim Kurulu yürütür.